

SKUPŠTINA CRNE GORE

Predsjedniku

Ivanu Brajoviću

CRNA GORA
SKUPŠTINA CRNE GORE

PRIMLJENO:	23. X	2012	GOD.
KLASIFIKACIONI BROJ:	00-61-2/07-123		
VEZA:			
EPA:			
SKRAĆENICA:	PRILOG:		

81000 Podgorica
Bulevar Sv. Petra Cetinjskog 10

tel: 020/ 242 161

faks: 020/ 247 572

e-mail: klub.dps@skupština.me

Broj: _____

Datum: _____

Na osnovu člana 187 i 188 Poslovnika Skupštine Crne Gore, ministru prosvjete, Damiru Šehoviću, postavljam sledeće

POSLANIČKO PITANJE:

Predloživši Zakon o stručnom obrazovanju koji smo nedavno izglasali u Skupštini, imali ste namjeru podstaći razvoj dualnog obrazovanja koje je u Crnoj Gori postojalo prije više od 10 godina, ali mu se nije posvetila dovoljna pažnja, niti se sistemski sprovelo u crnogorskim školama. Ovaj zakon je odlična baza za primjenu dualnog obrazovanja. Što kao ministar sa svojim saradnicima radite na primjeni dualnog obrazovanja u školama i da li te Vaše aktivnosti prati i akcija podsticanja učenika u osnovnim školama da se opredijele za zanat u nastavku školovanja, kao i medijska prezentacija dualnog obrazovanja kao prvorazrednog načina da se razvijaju radne vještine učenika stručnih škola i smanji stopa nezaposlenosti mladih u Crnoj Gori?

OBRAZLOŽENJE:

Pitanje dualnog obrazovanja i njegove primjene nije samo stvar osposobljavanja učenika i učenica koji pohađaju srednje stručne škole za to da po završenoj školi budu uporedni na tržištu i lakše dođu do zaposlenja, nego je prvenstveno stvar odgovorne državne politike prema mladim ljudima, njihovom obrazovanju i vještinama koje stiču u toku školovanja, ali i plana smanjenja broja nezaposlenih, s obzirom na to da su Njemačka, Austrija i Švajcarska kao države koje su decenijama izvodile dualno obrazovanje u svojim školama, na taj način stvorile jake veze između obrazovnog sistema i privrede, zbog čega imaju nisku stopu nezaposlenosti mladih. Primjenjujući dualno obrazovanje, ove države su učenike u pravo vrijeme usmjeravale u oblasti privrede koje imaju mogućnost otvaranja novih radnih mjesta, što je bilo podsticajno kako za poslodavce, tako i za zaposlene, te se sa sigurnošću može

kazati da je dualno obrazovanje obrazovanje po mjeri privrede, a samim tim i po mjeri svake države koja vodi osmišljenu politiku ekonomskog razvoja.

POSLANICA

Aleksandra Vuković
Aleksandra Vuković

PRIMLJENO:	27. X	20 17	GOD.
KLASIFIKACIONI BROJ:	00-61-2/17-123/2		
VEZA:			
EPA:			
SKRAĆENICA:	PRILOG:		

Crna Gora

Ministarstvo prosvjete

Broj: 020-11/2017-2

Podgorica, 27. oktobar 2017. godine

SKUPŠTINA CRNE GORE

Na osnovu člana 187 Poslovnika Skupštine Crne Gore, poslanica Aleksandra Vuković je Ministarstvu prosvjete postavila sljedeće

POSLANIČKO PITANJE:

U skladu sa članom 187 Poslovnika Skupštine Crne Gore, kao poslanica Kluba poslanika DPS, upućujem Vam sljedeće pitanje:

„Predloživši Zakon o stručnom obrazovanju koji smo nedavno izglasali u Skupštini, imali smo namjeru podstaći razvoj dualnog obrazovanja koje je u Crnoj Gori postajalo prije više od deset godina, ali mu se nije posvetila dovoljna pažnja, niti se sistemski sprovelo u crnogorskim školama. Ovaj Zakon je odlična baza za primjenu dualnog obrazovanja. Što kao ministar sa svojim saradnicima radite na primjeni dualnog obrazovanja u školama i da li te Vaše aktivnosti prati i akcija podsticanja učenika u osnovnim školama da se opredijele za zanat u nastavku školovanja, kao i medijska prezentacija dualnog obrazovanja kao prvorazrednog načina da se razviju radne vještine učenika stručnih škola i smanji stopa nezaposlenosti mladih?“

Na postavljeno pitanje poslanice, na osnovu člana 191 Poslovnika o radu Skupštine Crne Gore, Ministarstvo prosvjete dostavlja sljedeći

ODGOVOR:

Socijalno partnerstvo i saradnja sa poslodavcima je jedan od ključnih principa u stručnom obrazovanju u Crnoj Gori. Poslodavci i njihova udruženja su uključeni

na nacionalnom nivou u definisanje strategija i pravaca razvoja stručnog obrazovanja kroz učešće u radu savjeta koji akredituju obrazovne programe, sektorskih komisija, školskih odbora i radnih grupa za izradu standarda zanimanja i kvalifikacija. Škole praktičnu nastavu realizuju u saradnji sa poslodavcima.

Imajući u vidu značaj saradnje sa poslodavcima u realizaciji praktičnog obrazovanja, ali i potrebu obezbjeđenja kvaliteta u njegovoj realizaciji, izmjenama i dopunama Zakona o stručnom obrazovanju iz jula 2017. godine unaprijeđen je zakonodavni okvir za realizaciju praktičnog obrazovanja kod poslodavca ili, kako se često naziva, dualnog obrazovanja, kod koga je poslodavac zadužen za planiranje, organizaciju i realizaciju praktičnog obrazovanja, učešće u provjeri postignuća učenika i kod koga su za učenike obezbjeđene naknade. Kada je poslodavac nadležan za organizaciju i realizaciju praktičnog obrazovanja u cjelini, tada poslodavac i učenik odnosno njegov roditelj, staratelj ili usvojitelj potpisuju individualni ugovor o praktičnom obrazovanju, kojim se uređuju međusobna prava i obaveze učenika i poslodavca, obaveze škole, naknade, uslove za raskid ugovora, zaštitu učenika na radu, nadzor i dr.

Izmjenama i dopunama Zakona o stručnom obrazovanju propisano je:

- uslove koje treba da ispunjava poslodavac za izvođenje praktičnog obrazovanja u pogledu prostora, opreme, profila i nivoa obrazovanja kadra utvrđuje Centar za stručno obrazovanje;

- ako se ugovor o obrazovanju raskine zbog neispunjavanja obaveza poslodavca, škola preuzima obavezu zaključivanja novog ugovora sa drugim poslodavcem;

- sredstva za naknade učenicima prvog i drugog razreda u dualnom obrazovanju obezbjeđuju se iz Budžeta, naknade učenicima u trećem razredu su obaveza poslodavca. Naknada učeniku je za prvi razred najmanje 10% prosječne neto zarade u Crnoj Gori, najmanje 15% za drugi razred i najmanje 20% u trećem razredu.

- poslodavac nema obavezu da za vrijeme trajanja individualnog ugovora o obrazovanju učeniku plaća doprinose za penzijsko i zdravstveno osiguranje. Učenik ne ostvaruje prava iz radnog odnosa, u skladu sa propisima o radu;

- nivo postignuća praktičnog obrazovanja učenika koji se obrazuju kod poslodavca provjeravaju poslodavac i škola, na kraju svake nastavne godine, a način i postupak provjere postignuća praktičnog obrazovanja propisuje Ministarstvo.

U školskim godinama 2004/2005, 2005/2006 i 2006/2007. obrazovanje u dualnom obliku završilo je 127 učenika po obrazovnim programima Frizer i Automehaničar, u četiri stručne škole. Nakon toga, do školske 2017/2018. nije bilo upisa učenika u ovaj oblik obrazovanja jer nije bilo interesovanja učenika, kao ni poslodavaca.

Od početka 2017. godine, u okviru priprema za raspisivanje Konkursa za upis učenika u prvi razred srednjih škola za školsku 2017/2018. godinu, Ministarstvo prosvjete je, u saradnji sa školama i partnerima, organizovalo promotivne aktivnosti u cilju upoznavanja učenika i roditelja o obrazovnoj ponudi stručnih škola koja

omogućava bržu zapošljivost, ali i nastavak obrazovanja kao i o kvalifikacijama koji su na tržištu rada prepoznate kao deficitarne.

Ministarstvo prosvjete je u školskoj 2017/2018. godini, u saradnji sa Privrednom komorom Crne Gore, dodijelilo 119 stipendija učenicima stručnih škola koji se obrazuju po obrazovnim programima u trogodišnjem trajanju i za koje postoje iskazane potrebe tržišta rada. Stipendije za deficitarne kvalifikacije dodijeljene su učenicima iz dvanaest stručnih i mješovitih škola, za obrazovne programe Kuvar, Pekar, Monter telekomunikacionih sistema, Elektroinstalater, Vodoinstalater i Keramičar. Stipendije su dodijeljene učenicima škola u Baru, Budvi, Podgorici, Nikšiću, Pljevljima, Bijelom Polju, Rožajama i Plavu. Iznos stipendije je 70 eura. Stipendije za septembar i oktobar tekuće godine su isplaćene učenicima.

Škole su, uz podršku Ministarstva prosvjete i Centra za stručno obrazovanje, organizovale dane otvorenih vrata i info punktove na javnim prostorima na kojima su učenici demonstrirali znanja i vještine koje su stekli u toku stručnog obrazovanja. Škole su tako prezentovale svoju obrazovnu ponudu, opremljenost školskih kabineta, radionica, laboratorija, kao i mogućnosti koje se nude nakon završetka određenog programa. U promociji su učestvovali i poslodavci koji saraduju sa školama i učenici koji su nakon završetka programa stručnog obrazovanja postali uspješni preduzetnici.

Takođe, škole su pripremale promotivne materijale i za učenike osnovnih škola i prezentovale sadržaje pojedinih obrazovnih programa. Učenici i nastavnici JU Srednja elektrotehnička škola „Vaso Aligrudić“ iz Podgorice osmislili su vizuelni identitet kampanje „Stručno obrazovanje – moj izbor za budućnost“ i pripremili televizijski spot.

Kroz medijske nastupe predstavnika Ministarstva prosvjete učenicima, roditeljima i poslodavcima pojašnjavano je što je to dualno obrazovanje odnosno da ono podrazumijeva da poslodavac obrazuje učenika - poslodavac organizuje praktično obrazovanje i proces učenja u svom prostoru, radionici, kuhinji, restoranu, realizuje program predmeta praktična nastava i učestvuje u vrednovanju postignuća učenika. Pri tome je za rad sa učenikom zadužen instruktor praktičnog obrazovanja koji mora da ima odgovarajuće obrazovanje i najmanje pet godina radnog iskustva u struci. Okvirno, u prvom razredu učenici su jedan dan, u drugom razredu dva i u trećem razredu tri dana na praktičnom obrazovanju kod poslodavca.

Nakon upoznavanja poslodavaca o mogućnosti da obrazuju učenike u dualnom obliku obrazovanja, pravima i obavezama poslodavaca i učenika u skladu sa odredbama Zakona o stručnom obrazovanju, ukupno 115 poslodavaca je iskazalo interesovanje da se aktivno uključe u ovaj oblik obrazovanja odnosno da sklopi individualni ugovor o praktičnom obrazovanju sa učenicima.

Centar za stručno obrazovanje obrazovanje je, u skladu sa nadležnostima, propisanim Zakonom o stručnom obrazovanju, formirao komisije sa zadatkom da utvrde da li poslodavci koji su se iskazali interesovanje da obrazuju učenike ispunjavaju propisane uslove. Od ukupno 115 prijavljenih poslodavaca, 102

poslodavca su ispunili materijalne i kadrovske uslove za realizaciju praktičnog obrazovanja. Individualne ugovore sa učenicima potpisalo je 97 poslodavaca.

Nakon utvrđivanja spiska svih poslodavaca koji su ispunili materijalne i kadrovske uslove za praktično obrazovanje učenika, škole su organizovale potpisivanje individualnih ugovora između učenika odnosno njihovih roditelja i poslodavaca.

Obrazovni programi po kojima se obrazuju učenici su: Kuvar, Konobar, Automehaničar, Frizer, Zavarivač, Instalater sanitarnih uređaja, grijanja i klimatizacije, Elektroinstalater, Pekar, Prodavač, Monter telekomunikacionih sistema, Poslastičar, Bravar, Autoelektričar i Obrađivač plemenitih metala – ukupno 14 obrazovnih programa.

Praktično obrazovanje kroz dualni oblik realizuje se u dvanaest opština u Crnoj Gori: Podgorici, Nikšiću, Bijelom Polju, Pljevljima, Herceg Novom, Rožajama, Baru, Beranama, Plavu, Tivtu, Budvi i Kolašinu kod 97 poslodavaca, u 17 škola.

Ministarstvo prosvjete je formiralo Koordinaciono tijelo, sastavljeno od predstavnika Privredne komore Crne Gore, Unije poslodavaca Crne Gore, Ministarstva i Centra za stručno obrazovanje sa zadatkom da pruža podršku školama i poslodavcima u organizaciji i realizaciji praktičnog obrazovanja.

Za naknade učenicima u dualnom obrazovanju u školskoj 2017/2018. godini obezbijeđeno je iz Budžeta 151.247,50 eura. Naknada za učenika prvog razreda na mjesečnom nivou iznosi 50,50 eura. Naknada učeniku drugog razreda iznosi 75,75 eura. Naknada na mjesečnom nivou za učenika III razreda iznosi 101,00 eura.

Imajući u vidu značaj profesionalne orijentacije u izboru zanimanja, Zavod za zapošljavanje Crne Gore realizuje program „Karijerna orijentacija i tržište rada u osnovnim i srednjim školama”. Savjetnici za profesionalnu orijentaciju u centrima za profesionalno informisanje i savjetovanje, kojih ima osam, za prvih šest mjeseci 2017. godine su sa 3.504 učenika u 50 osnovnih škola realizovali aktivnosti profesionalnog informisanja o segmentima značajnim za izbor zanimanja i karijernog razvoja. U 2016. godini i prvoj polovini 2017. godine usluge individualnog karijernog savjetovanja, koje uključuje testiranje psihološkim instrumentima, koristilo je 900 učenika osnovnih i srednjih škola.

Informator o upisu u srednju školu namijenjen svršenim osnovcima štampan je u 7.000 primjeraka i u maju 2017. godine je distribuiran svim osnovnim školama u Crnoj Gori. Sastavni dio Informatora su i upitnici za samoprocjenu.

U školskoj 2016/2017. godini 745 učenika osmog i devetog razreda osnovne škole je izučavalo izborni predmet Profesionalna orijentacija. Takođe, kroz izborni predmet Preduzetništvo, koji u osmom i devetom razredu tekuće školske godine izučava 1.726 učenika ističe se važnost profesionalnog informisanja i savjetovanja u izboru zanimanja i razvoju karijere.

Rezultat navedenog: promotivnih aktivnosti, dodjele stipendija učenicima za deficitarne kvalifikacije, unapređenja zakonskih odredbi koje se odnose na realizaciju praktičnog obrazovanja kod poslodavca odnosno dualnog obrazovanja,

sistematično sprovedenih priprema od strane sektora obrazovanja za ponovno pokretanje dualnog oblika obrazovanja, uz saradnju sa poslodavcima, je da su u školskoj 2017/2018. godini individualne ugovore o praktičnom obrazovanju sa poslodavcima potpisala 264 učenika. Od tog broja, 175 učenika je iz prvog razreda, 83 učenika su iz drugog razreda i 6 učenika je iz trećeg razreda. Povećan je broj učenika koji su upisani u prvi razred u oblastima ugostiteljstva, poljoprivrede, elektrotehnike, automehatronike i građevine u školskoj 2017/2018. godini. U prvi razred obrazovnih programa u trogodišnjem trajanju upisao se upisao 721 učenik, što je za 15% više od broja upisanih učenika u ove programe u prethodnoj školskoj godini.

Praktično obrazovanje u radnom okruženju, na mjestima neposrednog rada, rješavanje radnih zadataka u realnim radnim situacijama omogućava sticanje upotrebljivih znanja i vještina, ali i osamostaljivanje učenika, razvoj kritičkog mišljenja i snalaženja u novim i nepoznatim situacijama, sposobnosti timskog rada i socijalizaciju u poslu i puni razvoj njegovih ličnih potencijala, značajnih za kvalitet rada i uspješan razvoj karijere. Kroz učenje uz rad učeniku se omogućava neposredan dodir sa tržištem rada i veće mogućnosti za zapošljavanje po završetku obrazovanja. Kroz aktivno uključivanja privrede u sistem obrazovanja, povezuje se obrazovanje u školi i praktično osposobljavanje na radnom mjestu i na taj način obezbjeđuje odgovarajuće osposobljen kadar i pospješuje zapošljivost mladih.

MINISTAR

Dr Damir ŠEHOVIĆ